

державних правоохоронних органів з охорони громадського порядку, захисту прав та інтересів громадян від злочинних та інших посягань; і ключовим тут слід виділити поняття захисту прав і свобод людини.

1. Корнієнко М.В. Роль органів внутрішніх справ України в охороні громадського порядку при ускладненні оперативної обстановки: Монографія. – Дн-ськ: Україна, 2001. – 430 с.

2. Негодченко О.В. Забезпечення прав та свобод людини органами внутрішніх справ України: Монографія. – Д.: Поліграфіст, 2002. – 416 с.

3. Негодченко О.В. Організаційно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення прав і свобод людини: Монографія. – Дн-ськ: Вид-во Дніпропетровського ун-ту, 2003. – 448 с.

4. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Протидія насильству в сім'ї» з використанням інтерактивних технологій для перепідготовки працівників патрульної поліції Національної поліції України Текст] : [метод. рекомендації.] / Мінка Т.П., Гаркуша В.В., Репан М.І., Жиляков М.І. – Д. : ДДУВС, 2016. – 34 с.

Володимир Болгаренко,
*курсант 2-го курсу ННІ права
та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*
Борис Логвиненко,
*д.ю.н., професор, професор кафедри
адміністративного права, процесу та
адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

ДО ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ

Принцип юридичної відповідальності є важливим компонентом правової системи і передбачає, що жодна людина не може бути двічі притягнута до юридичної відповідальності за одне й те саме правопорушення. Принцип юридичної відповідальності, або принцип «лат. – Non bis in idem» застосовується в багатьох країнах світу, включаючи Україну. Він закріплений у Конституції України, а саме статті 61 [1]. Цей принцип запобігає надмірному переслідуванню громадян та захищає їх від недотримання законності та несправедливості. Крім того, цей принцип є складовою частиною презумпції невинуватості (стаття 62 Конституції України), згідно з якою кожна особа має вважатися невинуватою до тих пір, поки її вину не буде доведено у законному порядку. Однак, у сфері правоохоронної діяльності виникають випадки, коли

поліцейські можуть бути притягнуті до юридичної відповідальності двічі за одне й те саме правопорушення, що на наше переконання, суперечить принципу зазначеному в Конституції України.

Обґрунтовуючи власну позицію, зазначимо, що проблема подвійної відповідальності поліцейських полягає в тому, що вони можуть бути піддані двом різним видам юридичної відповідальності за певний проступок, приміром, дисциплінарній та адміністративній. Дисциплінарна відповідальність полягає в тому, що на поліцейського може бути накладено дисциплінарні стягнення за порушення службової дисципліни або неефективне виконання службових обов'язків. Види дисциплінарних стягнень, що можуть бути накладені на поліцейського, передбачені Дисциплінарним статутом Національної поліції України: догана; суворогана; попередження про неповну службову відповідність; пониження у спеціальному званні на один ступінь; звільнення з посади; звільнення із служби в поліції [2]. У свою чергу, адміністративна відповідальність передбачає, що поліцейський може бути притягнутий до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних проступків з особливостями, визначеними статтею 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Проблема полягає в тому, що у разі порушення поліцейським законодавства він може бути підданий обом видам відповідальності, що на думку низки правників, може призвести до несправедливого або надмірного покарання. Положення про юридичну відповідальність поліцейських зазначено в Законі України «Про Національну поліцію», а саме у статті 19 [3]. Водночас, у Дисциплінарному статуті Національної поліції, а саме ч. 3 статті 11 зазначено, що поліцейський, якого в установленому порядку притягнуто до адміністративної, кримінальної або цивільно-правової відповідальності, одночасно може бути притягнутим до дисциплінарної відповідальності згідно з цим Статутом. Не дивлячись на виключення, що зазначені у ч. 2 статті 11 цього ж Статуту, поліцейський фактично нестиме подвійну відповідальність.

Однією з основних причин виникнення проблеми подвійної юридичної відповідальності у поліцейських є недостатня координація між органами державної влади, які відповідають за розгляд справ про правопорушення. Крім того, у системі внутрішнього контролю у поліції не завжди забезпечується належний рівень моніторингу за діяльністю поліцейських, що може призвести до того, що один і той же вчинок може бути кваліфікований по-різному. Наприклад, порушення адміністративного законодавства – адміністративний проступок, з самотійним складом. А дисциплінарна відповідальність поліцейського настає через порушення службової дисципліни, а саме – порушення іміджу поліцейського, невиконання своїх обов'язків тощо.

Іншою причиною може бути недостатній рівень кваліфікації поліцейських та їх неправильне розуміння вимог законодавства. У більшості випадків, коли виникає проблема застосування подвійної юридичної

відповідальності, поліцейський діє відповідно до своєї професійної правосвідомості, але при цьому не бере до уваги її інші аспекти, які були зазначені вище. Тобто, з юридичної точки зору, поліцейський вчиняючи один адміністративний проступок здійснює одразу два самостійних діяння, які мають різні кваліфікуючі ознаки – порушення законодавства (кримінального, адміністративного) та порушення службової дисципліни (Дисциплінарний статут, Присяга тощо).

Як відмічає Б.О. Логвиненко, у статті 24 Конституції України проголошено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [1]. Так само спеціальне звання поліцейського або його посада не можуть виступати підставою для порушення принципу рівності [4, с. 71].

Для вирішення проблеми подвійної юридичної відповідальності важливо гарантували право поліцейських на справедливий судовий розгляд і дотримання принципу презумпції невинуватості під час здійснення службового розслідування. Не менш важливим також є закріплення у Дисциплінарному статуті Національної поліції України конкретних юридичних складів дисциплінарних проступків.

Загалом, проблема подвійної юридичної відповідальності у поліцейських є складною та потребує комплексного підходу до її вирішення. Необхідно забезпечити ефективний внутрішній контроль за діяльністю поліцейських, встановити чітку процедуру координації між суб'єктами владних повноважень, які відповідають за розгляд справ про правопорушення, підвищити кваліфікацію поліцейських, щоб вони відповідали міжнародним стандартам поліцейської діяльності. Це допоможе зберегти авторитет Національної поліції в суспільстві та посилити ефективність функціонування органів і підрозділів поліції в Україні.

-
1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 27.03.2023).
 2. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text> (дата звернення 27.03.2023).
 3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 27.03.2023).
 4. Логвиненко Борис. Науково-практичний коментар до Дисциплінарного статуту Національної поліції України / Б. Логвиненко. Київ: ВД «ДАКОР» 2022. 218 с.